

Hatásvadász valóságosság

feLugossy László újabb munkáiról

feLugossy László az ezredforduló éveiben megszületett s a napjainkban megszülető alkotásainak megközelítéséhez segítséget adhat az az eszmefuttatás, amelyet a művész a Miskolci Galériában 2002-ben rendezett kiállításának katalógusában *A karbonsavas e-mail* címen adott közre:

„Valójában látszatok világában élünk, és a látszatok világa hatásvadász dolgokkal teli. Minél inkább civilizáció, annál több benne a látszatok világa, annál több benne a hatásvadász, a túl hangos, agyat bénító elem, és nem vesszük észre, vagy csak nehezen és az utolsó pillanatokban figyelünk fel arra, hogy ezek a trükkök, a valóság látszatát mutató elemek mennyire nevetséges, kisszerű, olcsó, röhejes és unalmas dolgok. A felhangosított, maximális hangereőre állított világ alig válik nevetségessé, komolytalanná, mert a zajok tengere elnyomja és belénk sulykolja a komolyság és a hitelesség félreérthetetlennek tűnő látszatát, amitől azt képzelhetjük, hogy egy igazi-valós világban élünk, és minden egyértelműen figyelemre méltó, ahogy ezt a körülöttünk lévő látszatok sugallják, pedig hát nem, mert ezek csak hatásvadász és nagyon nevetséges, kiröhögni érdemes jelenségek, és semmi közük semmihez...”

Vagyis az alapprobléma, a determináns filozófiai-gondolati dilemma az ún. valóság és az ún. valóság látszatának egymáshoz való viszonya, konfrontációja, vagy még inkább: egymásba csúszása, egymásba mosódása, felcserélődése és szerepcseréje, végső soron minden látszatszerűvé válása. Megkockáztatható, hogy ez a dilemma – a dolgok lényegének keresése – a mozgatórugója, egyik legfontosabb indikátora feLugossy pontosan meglehetősen nehezen értelmezhető, most már lassan négy évtizedet felölelő művészetének, amely művészeti ágazatok és kifejezések, műformák és műfajok kavalkádszerű váltakozásában tárgyiasul vagy rögzítődik valamilyen hordozón, indul útjára a virtuális hullámmokon a megfoghatatlanságok szféráiban. A tradicionális képformát valamiképpen még őrző, de a merev kereteket azért mégis felbontó ezredfordulós képek abba a műcsoportba illeszkednek, amelynek együttese a kilencvenes évek dereka óta kifejtett műalakítási gyakorlat termése. Ebben az alkotói periódusban feLugossy egyre higgadtabban, egyre hűvösebb szemlélettel érlelte sorozattá a szelíd szürrealista láttatással megformált műveket, amelyeknek előzményeiként a *Távcső és környéke*, az *Álmatlan asszonyok* vagy a *Magánhő*-ciklus alkotásai említhetők.

A korábbi alkotóperiódusokra visszapillantva elmondható, hogy nem voltak ilyen szabályozottak és fegyelmezettek a dolgok. Már a hatvanas évek végén – amikor ezen a tájon a művészetinek nevezett szférákban leginkább Lenin-szobrok és felszabadulási emlékművek állítása körül tevékenykedtek, és a szocialista realizmus egzakttá minősített fogalmát példásan illusztráló művek létrehozásán szorgoskodtak a művészetpolitikusok és a „művészek” –, miután a kecskeméti Aranyhomok szálló teraszán feLugossy találkozott ef Zámbo Istvánnal, az új baráti kör akciókat, happeningeket rendezett, majd műveiket azokon a szentendrei templomdombi szabad és szabadtéri kiállításokon mutatták be, amelyek-

kel kivívták a korszak kultúrpolitikusaiknak és belügyeseinek éktelen haragját. A feLugossy-művek a hetvenes évek közepétől jelentek meg egyre gyakrabban a kiállítótermekben – klubokban, alternatív terekben –, s a hagyományos műformákhoz kapcsolható alkotások mellett jellegzetes, karakteres alkotói portrét rajzoltak meg a tárgykollázsok, az objektok, az installációk, amelyek bemutatóhoz rendszerint zenei produkciók, performanszok kapcsolódtak. 1972 után feLugossy és nemzedéktársai műveinek legfontosabb fórumává a szentendrei Vajda Lajos Stúdió Pinceműhelye vált, illetve a Vajda Stúdió magyarországi és külföldi fellépései, amely folyamat a nyolcvanas évek első felében az A. E. Bizottság zenekar koncertjeiben csúcsozott ki. A zenei munkásságot filmek és videomunkák megszületése kísérte, és megjelentek a Laca-versek és a szövegek is, amely irodalmi alkotótevékenységnek fontos állomása, hogy 1993-ban egy könyv, az *Atavisztikus levelek* hagyta el a nyomdát, amelyhez utóvédként 2006-ban a *Kék Pánik Kávéház* című kötet kapcsolódott. És közben ceruza- és tusrajzok, akril- és olajképek, kollázsok jöttek létre és kaptak nyilvánosságot – arattak elismerést és keltettek felháborodást – Szentendrén, jobbára vidéki magyar városokban és Svédországban és Tokióban. feLugossy keze alatt minden, a tárgyak – a tévékészülék, a fazék, a tölcsér, a fésű, a kefe, a Buddha-szobor, a cumi, a borotvapamacs – és az anyagok – tapéta, ragasztó, toll, géz, zacskó, vatta, szigetelőszalag, lécs, kátránypapír – műalkotássá alakult: sziluetszerűen kivágott emberalakokká és háziállatokká, nejlonfóliába takart jelenetekké, ruhadarabokból alakított antropomorf alakzatokká. Az e művekből is áradó nyers, neoprimitív jellegű ábrázolásmód társtalan a kortárs magyar művészetben, de szorosan kapcsolódik az európai dadaista-neoszürrealista, konceptualista áramlatokhoz. Mindemellett feLugossy művészi világát karakteresen egyénivé formálja a lét alapvető kérdéseit feszegető filozófiai látásmód, az izzó erotikus töltés és az az ironikus szemlélet, amely a művészt abban segíti, hogy a reménytelenül újra- meg újraéledő abszurdítások fölé emelkedhessen.

A kilencvenes évek második felétől mintha egyre közelebb kerülne e művész a klasszikus műformákhoz: festett akrilképei, vegyes technikájú, figuratív kompozíciói azonban megőrizték a realitások és a szürrealitások közötti izgalmas átjárásokat, és a metafizikus árnyaltságot, a transzcendens sugárzást, a rezignált humort is. Tatai Erzsébet lényeglátón fogalmazta meg a feLugossy művészeti jelenség legfontosabb jellemzőit kutatván: „Minden, amibe feLugossy belefog, életet nyer. Alkot, hogy kibírja, hogy létezzen, hogy el ne száradjon, hogy ki ne fakuljon, mert a létezés egyetlen bizonyítéka a folytonos alkotás – nem mintha a létezésnek volna szüksége bizonyítékra. Fejest ugrik az ismeretlenbe, közben kételkedik, vajon tényleg ott van-e már, vagy csak bolondozik, maga sem tudja, hol bóklászik. Néha azt hiszi, hogy csak eltévedt – normális módon, mint a többiek, s hogy mindenki józan ésszel megtalálná az utat, csak ő nem. Titkon persze reméli, hogy mégiscsak az ismeretlen kellős közepén jár, ahol az ösvényt senki sem ismerheti, abban a tartományban, ahova nem lehet senkit sem követni.”

Vagyis feLugossy László és alkotásai nyomában ismét a kiindulási pontunkhoz, az ún. valóság és a látszatok sejtelmességekben fürdő, megkülönböztethetetlen elemei, díszletei közé érkeztünk, oda, ahol már csak a műalkotások valóságosságában bízhatunk.

Wehner Tibor